

GRÁBÓC, „A MAGYAR ATHOSZ” ÉS A SZERBSÉG

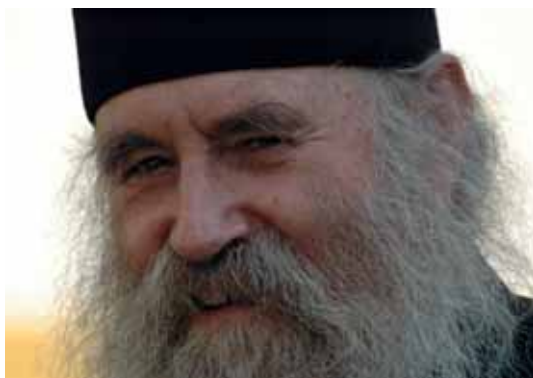
Szekszárdtól délre, a tolnai erdős dombok között megbúvó, kis völgyeségi településen évszázadok óta áll a Kárpát-medencei szerb egyházi kultúra központjaként szolgáló ortodox kolostor és templom. Falai között ma is élnek férfiszereztesek és apácák, napjainkban is végzik az ortodox egyházi szertartásokat. Július közepén búcsút tartanak, amely a magyarországi szerbség egyik legnagyobb találkozóává nőtte ki magát

Ma is tudományos viták tárgya, hogy mikor jelentek meg a szerbek a Kárpát-medencében. A szerb történészek egy része a honfoglalás előtti időkre teszi beköltözésüket az Alföld déli részére, de ezt nem támasztják alá a történeti források, régészeti kutatások. Az Árpádok mellett viszont már több szerb főúr is szolgált, számos vitéz kitüntette magát, de az első nagyobb csoportjaik csak Luxemburgi Zsigmond uralma alatt, az Oszmán Birodalom előretörésével összefüggésben telepedtek meg a Magyar Királyság területén. Ezt követően a középkor végéig főként a Délvidék, azon belül is a Szerémség és a Temesköz szerb lakossága növekedett meg erőteljesebben.

Szerbek – növekvő számban és gazdasági súllyal

A mohácsi csatában szerbek is harcoltak a keresztény táborban, később pedig mind az oszmáni hadak, mind a királyi seregek kötelékében nagy szerepet játszottak. Beköltözésük 1526 után töretlenül folytatódott. Szigetvár esztét követően a Dél-Dunántúlra több mint ezer, az oszmániakhoz lojalis család telepítettek be. Lakóhelyeik sora az Alföldön a 17. század első felében már a Szeged–Kalocsa-, míg a Dunántúlon a Balaton–Simontornya-vonalig húzódott. Ekkorra a rácok száma oly jelentős mértékben felszaporodott, hogy az Alföld déli területeit – középkori államuk, Rascia után – már a magyarok is csak Rácországként emlegették...

A 17. század kétségkívül legnagyobb rác beköltözésére az 1683 és 1699 közötti időszakban került sor, amikor is mintegy 30–40 ezer fős keresztény szerb (és albán) tömeg hagyta el Koszovót és Szerbiát. I. Lipót ugyanis elhatározta, hogy az oszmánokat kiszorítja a Magyar Királyság területéről és a Balkánról is. A háború hatalmas keresztény győzelemsorozatot eredményezett. A császári hadvezérek csaták sokaságát nyerték meg, egészen Macedóniáig és Bulgáriáig nyomultak előre. Ennek, valamint I. Lipót 1690. április

A KOLOSTORBAN ÉLŐ, IDŐS SZERZETES

A GRÁBÓCI SZERB TEMPLOM, a háttérben a kolostorépülettel (jobbra)

6-án a balkáni népekhez intézett felhívásának hatására a szerbek felajánlották fegyvereiket a császárnak. A hadjárat azonban váratlanul megtorpant, így a Habsburg-oldalra állt szerbek családtagjaikkal együtt menekülni kényszerültek. Többségük a Délvidéken, Baranyában, a Szerémségben, a Bácskában, illetve a Tisza és a Maros mentén talált új otthonra. Sokan viszont nagyobb városokban, többek között Pesten, Budán, Szentendrén, Komáromban, Tokajban, Győrött vagy épp Debrecenben telepedtek le. A főként a Duna mentén csoportosuló kereskedőkolóniáik igen jelentős gazdasági tevékenységet folytattak.

A korábbi hullámokkal érkezettek és az új betelepülők I. Lipóttól kapott kiváltságaik révén meg tudták őrizni identitásukat, egyházi szervezeti kereteik révén pedig bizonyos önigazgatásuk is fennmaradt. A 18–19. század a magyarországi szerb kultúra talán legjelentősebb időszaka. Ebben az időben szerb templomok sorát emelték, s ez egyben Grábóc újjáépítésének és felvirágzásának korszaka is.

Grábóc

A dalmáciai Dragoviából érkezett Tolnába 1580 körül az az első öt szerzetes, akik a magyarországi szerbek spirituális központjaként szolgáló ortodox kolostort és templomot alapították. Jól érezhették itt magukat, mert később a dalmáciai kolostor többi szerzetese is utánuk költözött... Közösségük az oszmáni hatóságok jóindulatát elnyerve engedélyt kapott az építkezésre. A jelenlegi épületegyüttes hosszabb fejlődés eredménye. Eredetileg csak egy fakápolna állt itt, a mai templom már a negyedik épület, amely a háborús rombolások és a többszöri építési periódusok hatására született.

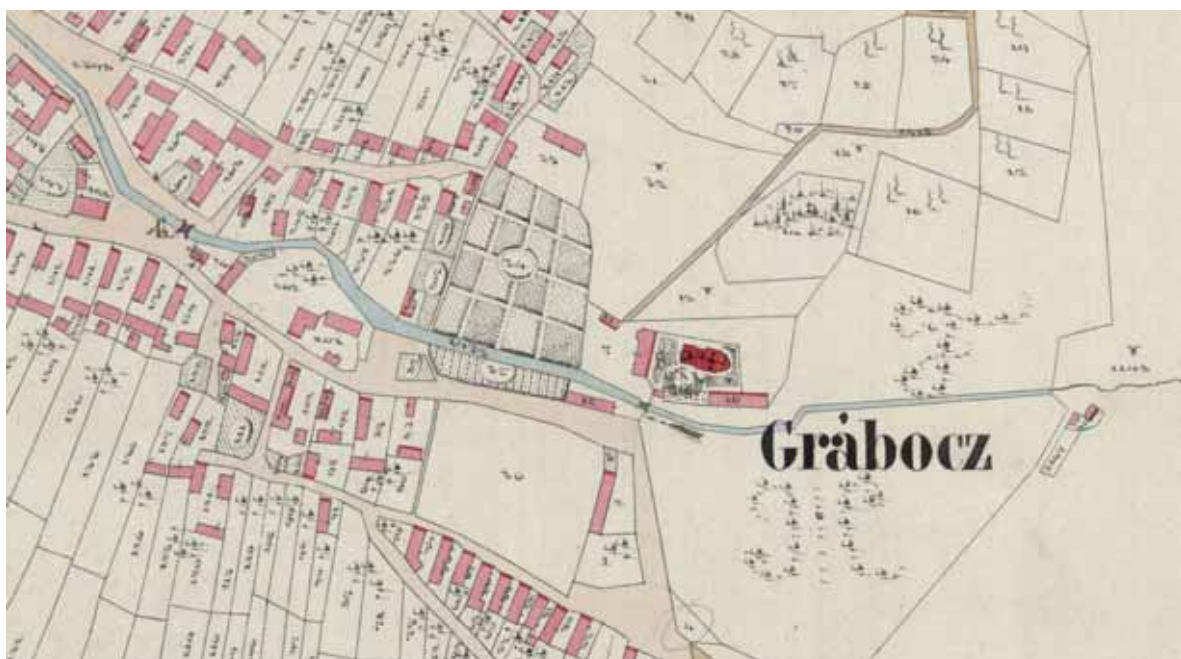
A GRÁBÓCI BÚCSÚN

a körmenetben szentelt vizet
szóró ortodox pap

A TEMPLOM FELETTI DOMBON

sorakoznak Grábóc egykorvolt
szerzeteseinek sírjai

GRÁBÓC ÉS A KOLOSTOREGYÜTTES az 1860. évi kataszteri térképen

Az 1667-es oszmándulás idején már több mint 60 szerzetes élt az akkori kolostorban. A visszafoglaló háborúkat követően a Rákóczi-szabadságharc okozott feszültséget a szerb–magyar viszonyban, így 1703 és 1711 között újból elnéptelenedett a kolostoregyüttes. A rákok ugyanis azoknak a Habsburgoknak az oldalán vettek részt a szabadságharc eseményeiben, akiktől a kiváltságaikat is kapták. A szatmári békét követően konszolidálódtak a viszonyok, így a szerb szerzetesek visszatértek. Ugyanekkor szerb családok költöztek be a településre.

A korábban lerombolt helyén a 18. században (1736–38) épült fel a mai templom, de torony még nem kerülhetett mellé, e lehetőséget ugyanis akkor csak a római katolikus templomok számára tartották fenn (1761-ben Mária Terézia engedélyezte a toronyépítést). Az ikonosztáz 1768-ban készült el, míg a mai kolostorépület elődje 1787-ben épült.

A 20. század eseményei erőteljesen megviselték az épületcsoportot. A kommunizmus időszakának egyházellenes politikája nehéz helyzetet eredményezett: az egyházi személyeknek menekülniük kellett, s a kolostort egy időre szociális otthonná alakították. A súlyos állagromlás miatt az 1980-as években kiterjedt felújítási munkákat kellett végezni. A tulajdonviszonyok csak 1994-re rendeződtek, ekkor a szerb ortodox egyház visszakapta az épületegyüttest, így a szerzetesek, illetve az apácák visszatérhettek Grábócra.

Szerbek – visszaszorulóban

Az egykori tolna–baranyai „Rácország” a 18. századi német betelepüléssel fokozatosan „Sváb-Törökországgá” (Schwäbische Türkei) alakult át, multikulturális régióvá válva. A szerbség aránya, jelentősége fokozatosan zsugorodott. A végső csapást az I. világháború és az azt követő rendezés mérte településeikre. Az 1920-as években az „optálás” révén a tolna–baranyai szerbség tömegei hagyták el szülőföldjüket azért, hogy déli szomszédunk területére költözzenek. Ám a magyarországi lét emléke ma is élénken él a leszármazottakban. Többek között ez az oka annak, hogy Szerbiából és Horvátországból minden évben nagy számban érkeznek a grábóci búcsúra mindazok, akik együtt akarnak ünnepelni magyarországi rokonaikkal, társaikkal.

SZÖVEG ÉS KÉP: PAP NORBERT–KITANICS MÁTÉ

**MIGRÁCIÓS
TENDENCIÁK
NAPJAINKBAN**

Kiscsoportos kaland-
túrák Afrikába
a Földgömb magazin
visszatérő szerzőjével

FEDEZZE FEL AFRIKÁT!

GHÁNA KINCSEI 2014. okt. 17 - nov 1.

Ízeltől: Accra és Kumasi,
Elminai erdő (UNESCO)
Kakum Nemzeti Park, asante
király ünnepe, falulátoga-
tások, Volta-régió, Wli vízesés,
több éj az óceán partján

Ár: 607 000 Ft
+ 295 EUR/fő

IRÁNY SZENEGÁL ÉS A SZÁHEL ZENEI FESZTIVÁLI 2014. november 4-15.

Ízeltől: Dakarban és Saint- Louis,
Zenei Fesztivál a Lompoul
sivatagban, Bandia Vadaspark,
Saloum Delta Nemzeti Park,
Gorée-sziget, szenegáli birkózás,
több éj az óceán partján

Ár: 482.800 Ft
+ 370 EUR/fő

info@utazzafrikaba.hu
www.utazzafrikaba.hu

A VALÓDI ÉLMÉNYEK
AZ IGAZI AFRIKÁBAN

EGY ÚJ KLASSZIKUS

TREK KATEGÓRIA | NAZCAT GTX

www.hanwag.com

Technikai hegymászó cipő alpesi körülmények közé, sziklás és kombinált utakra. Speciális Hanwag-technikával gyártott, robusztus, strapabíró lábbeli.

BEO-PA Vadászbolt; Budapest, Kékgolyó u. 6. 1121 • Diana Vadászbolt; Budapest, Rózsa u. 26. 1077 • Grube; Erd, Kadarka u. 1. 2030 • Hargita Jagd Vadászbolt; Hódmezővásárhely, Andrásy u. 32. 6800 • JagdRevier Vadászbolt; Mosonmagyaróvár, Szent István király út 101. 9200 • Monarchia Vadászbolt; Szombathely, Fő tér 29. 9700 • Mormota Túrabort; Miskolc, Széchenyi u. 46. 3530 • Mountex - Váci út; Budapest, Váci út 19. 1134 • Mountex - Ferenc krt.; Budapest, Ferenc krt. 2-4 1092 • Mountex - Budaörs; Budaörs, Malomkő u. 7. 2040 • multiNavigator.hu; Budapest, Dózsa György út 61-63. 1134 • Nomád Sport Budapest; Budapest, Jókai u. 40 1066 • Nomád Sport Miskolc; Miskolc, Széchenyi u. 21. 3525 • Nomád Sport Székesfehérvár; Székesfehérvár, Ady Endre u. 6. 8000 • Overland Basecamp; Budapest, Teréz krt. 45/a 1067 • Prána Outdoor Túrabort; Eger, Bajcsy-Zsilinszky u. 17. 3300 • RP Outdoor Túrabort; Győr, Korányi F. tér 18. 9025 • Szerdahelyi Vadászbolt; Baja, Árpád tér 1. 6500 • Trekland Nyíregyháza; Nyíregyháza, Kálvin tér 14. 4400 • Trekland Debrecen; Debrecen, Simonffy u. 1/c 4025 • Trexpert - Pest; Budapest, Ráday u. 16 1092 • Trexpert - Buda; Budapest, Bartók Béla út 62-64. 1114

SZERZŐINK

Balla Tibamér szegedi gimnazista, amatőr természetfotósként igyekszik bemutatni hazánk természeti értékeinek szépségét, azok megóvásának fontosságát

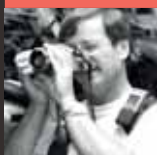
Cseh Zsombor (1990) a Budapesti Corvinus Egyetem Nemzetközi tanulmányok szakos hallgatója és az Eupolisz Utazási Iroda túsorozatvezetője. Legfőbb érdeklődési és kutatási területe a Közel-Kelet, illetve távolabban az iszlám világ társadalmi és politikai kérdései, valamint a nemzetközi terrorizmus

Dudda Roland (1978) agrármérnök, trópusi mezőgazdasági szakmérnök. A Bécsi Agrártudományi Egyetem munkatársaként mezőgazdasági kísérletekkel foglalkozik. Utazásai során trópusi-szubtrópusi országok mezőgazdaságát tanulmányozza

Francics László (1984) építészmérnök, fotográfus, egyetemi oktató, a Magyar Csillagászati Egyesület tagja. Csillagászati képrögzítéssel 2003 óta foglalkozik, szakterülete az asztrofizikai érdekességek esztétikus bemutatása. A hazai asztrofotós mozgalom egyik fő szervezője

Gyarmati János (1959) a Néprajzi Múzeum régész-muzeológusa. Kutatási területe a latin-amerikai spanyol hódítás előtti civilizációk régészete és története, múzeum- és gyűjteménytörténet. 1985-től végez terepmunkát Mexikóban, Peruban és Bolíviában. Két kutatóprogramot irányított Bolíviában, a Cochabamba-völgyben, illetve a Pariai-medencében

Jakab Gusztáv (1975) biológus, a Szent István Egyetem GAEK egyetemi docense. Szakterülete a Kárpát-medence virágos növényeinek rendszertana, valamint a negyedidőszaki klíma- és vegetációfejlődés. Kutatásai mellett különösen fontosnak tartja az eltűnő természeti értékek fényképes dokumentálását

Kálló Péter (1978) a Metropolisz fotóriportere, számos rangos díj nyertese. Fotóblogja (kallopetter.hu) 2012-ben Goldenblog Awardot (a Legjobb fotóblog – 1. hely) kapott, majd – a Photoblog Awards 2012 keretében – bekerült a világ legjobb 20 fotóblogja közé

Karátson Dávid (1964) az ELTE Természetföldrajzi Tanszékének vezetője, egyetemi tanár. Szakterülete a vulkanológia, vulkánmorfológia. A Kárpátoktól az Andokig számos tűzhányó vizsgálatában vesz részt. Szakmai irányítása mellett valósult meg a Kemenes Vulkánpark kiállítás

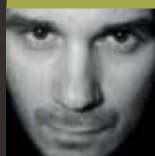
Kiss András (1983) 2004 óta a Metropolisz riportere, a napilap Pesten és Budán rovatának állandó szerzője. Nem csak írásban foglalkozik a magyar főváros történelmével, érdekességeivel és aktualitásaival, szerdánként a Gazdasági Rádió Kapcsolódjunk! című műsorában is állandó vendégként szerepel ezekkel a témákkal. Igazi lokálpatriótának tartja magát, de emellett számtalan témáról készített már riportot a napilap számára

Kitanics Máté (1979) a pécsi Kelet-Mediterrán és Balkán Tanulmányok Központ kutatója, doktorjelölt a Pécsi Tudományegyetemen. Kutatási területe a Balkánról a Kárpát-medencébe irányuló migráció a 16–18. században. Etnikai földrajzi vizsgálatai elsősorban a déli szlávokra és a vlachokra terjednek ki

Ladányi Tamás (1972) asztrofotós, tanár, a „The World At Night” nemzetközi elit fotográfusszervezet tagja. Munkájában a csillagászat és a földrajz kapcsolatának megjelenítésére fókuszál, művészeti aspektusból és tudományos ismeretterjesztés céljából

Morvai Szilárd (1975) fényképész, 3 éve foglalkozik a magyar táj természeti értékeinek megismerésével és bemutatásával. Kedvelt helyei: a magyar puszta és az Alföld vizes élőhelyei

Pap Norbert (1969) geográfus, a Pécsi Tudományegyetemen dolgozik. A PTE Kelet-Mediterrán és Balkán Tanulmányok Központjának igazgatója, a szigetvári Szulejmán-projekt vezetője. Kutatási érdeklődése a Balkánra, napjainkban pedig főként az iszlám világra irányul

Telbisz Tamás (1973) geográfus, az ELTE Természetföldrajzi Tanszékének adjunktusa. Kedvenc kutatási területei a karsztvidékek, de a különleges magashegységi területek, vulkánok és a kultúrtájak is vonzzák

JAKAB GUSZTÁV–ORCSIK TIBOR HÁZI BIVALY – ÚJ SZEREPBEN

FOTÓ: JAKAB GUSZTÁV

A napjainkban ismét gyarapodó állomány jelentős része nemzeti parkokban él, ahol a bemutatás és génmegőrzés mellett az élőhelyek fenntartásában is jelentős szerepe van. A bivalycsorda legelésével, taposásával és dagonyázásával nyílt iszapfelszíneket hoz létre a mocsarakban, ami fészkelő- és táplálkozóterületet jelent a madárvilág számára. A félig vadon tartott bivalyoktól azonban érdemes biztos távolságot tartani, mert főként a borjas tehenek támadóan léphetnek fel az idegenekkel szemben.

DUDDA ROLAND 100 ÉVNYI AMERIKA

FOTÓ: DUDDA ROLAND

„Az Amerikai Földrajzi Társaság szervezésében tegnap, a kora esti órákban kiváló amerikai és európai földrajztudósok érkeztek Washingtonba” – értesíti olvasóit a The Washington Herald 1912. október 13-i száma. Az Amerikai Földrajzi Társaság ekkor ünnepelte fennállásának hatvanadik évfordulóját. Ennek alkalmából és új, New York-i palotájának felavatására tizenhárom európai ország neves geográfusait hívták meg, hogy az Egyesült Államok vendégeiként, amerikai kollégáikkal beutazzák az országot. A Magyar Földrajzi Társaságot gróf Teleki Pál főtitkár, későbbi miniszterelnök és Cholnoky Jenő, a társaság elnöke, a Kolozsvári Egyetem földrajzi tanszékének professzora képviselte. Vajon mi változott egy évszázad alatt az általuk felkeresett helyszíneken? A Cholnoky látta táj és a mai helyzetek összehasonlítása.

TUBA ZOLTÁN „KIMENTEM ÉN A PIACRA...”

FOTÓ: TUBA ZOLTÁN

Rozsdás vasaló, monarchiás hadijelvény, dedikált Ady-kötet, háziszóttos, paszulyos zakuszká, Android, trombitahegedű. Meg persze mics. Sok évszázados hagyomány nagy túlélője? A jó értelemben vett balkanizmus szép példája? Vásárlási láz, turizmus, jó buli? A körösfeketetői vásár.

MAGYAR
FÖLDRAJZI
TÁRSASÁG

ALAPÍTVÁ: 1872

1112 Budapest, Budaörsi út 45.
Telefon: (1) 231-4040.
Fax: (1) 231-4045
Honlap: www.foldrajzitasarasag.hu
E-mail: info@foldrajzitasarasag.hu

Elnök: Dr. Gábris Gyula
Alelnökök: Dr. Kovács Zoltán
Dr. Michalkó Gábor
Főtitkár: Dr. Mari László
Ügyvivő: Heiling Zsolt
Titkár: Erőss Ágnes
Könyv- és térképtáros: Pétervári László

Szakszotyok:

Biztonságtföldrajzi és Geopolitikai
Szakszoty Expedíciós Szakszoty
Társadalom- és Gazdaságtföldrajzi
Szakszoty Hegymászó Szakszoty
Oktatás-módszertani Szakszoty
Egészségtföldrajzi Szakszoty
Természettföldrajzi Szakszoty
Térképészeti Szakszoty
Turizmusföldrajzi Szakszoty

Térelleti osztályok:

Bakony–Balaton-vidéki Osztály (Veszprém)
Békéscsabai Osztály
Borsodi Osztály (Miskolc)
Debreceni Osztály
Dél-dunántúli Osztály (Pécs)
Duna-völgyi Osztály (Szekszárd)
Eger–Bükk-vidéki Osztály
Gyöngyös–Mátra-vidéki Osztály
Kisalföldi Osztály (Győr)
Kiskunsági Osztály (Kecskemét)
Közép-dunántúli Osztály (Székesfehérvár)
Körös-vidéki Osztály (Békéscsaba)
Nyírségi Osztály (Nyíregyháza)
Nyugat-magyarországi Osztály (Szombathely)
Szegedi Osztály
Székelyföldi Osztály (Csíkszereda)
Tolna megyei Osztály (Dombóvár)
Zalai Osztály (Nagykanizsa)

Könyvtár és gyjteményei:

1112 Budapest, Budaörsi út 45.
Tel.: (06-1) 309-2600/1443
E-mail: mtafi@mtafi.hu

Az éggömböt tartó Atlasz a Magyar Földrajzi Társaság védjegyként bejegyzett jelképe

Lapalapító (1929):
Dr. Milleker Rezső

Az új sorozat
újraindítói (1999):
Dr. Nemerényi Antal
és Farkas Péter

1929–1933, felelős szerkesztő:

Dr. Milleker Rezső

1934–1944, szerkesztők:

Dr. Baktay Ervin és Dr. Kéz Andor

1999–2005, főszerkesztő:

Dr. Nemerényi Antal

2005–2006, főszerkesztő:

Dr. Vojnits András

2006-tól főszerkesztő:

Dr. Nagy Balázs

A KILIMANDZSÁRÓ HAVA

2014.07.29.

www.eupolisz.hu

HA UNOD AZ IPARI TURIZMUST!

TERMÉSZETJÁRÓ UTAZÁSOK, OUTDOOR TÚRÁK,
TREKKINGEK, KÖRUTAK AZ EGÉSZ VILÁGON.

Eupolisz Utazási Iroda

1093 Budapest, Lónyay u. 47. | +36/1/219-08-81

Hatósági engedélyszám: U-000463

מוזיאון ישראל, ירושלים
the israel museum, jerusalem
متحف إسرائيل، اورشليم القدس

Magyar Nemzeti Galéria, 1011. József Attila u., Budapest

Da és SZÜRREALIZMUS

Da

2014. JÚLIUS 9. – OKTÓBER 5.

MAGRITTE, DUCHAMP,
MAN RAY, MIRÓ, DALÍ

Válogatás a jeruzsálemi Izrael Múzeum gyűjteményéből

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

Kisváltó támogató

Építési és gépjármű támogató

Művészeti támogató

inforádió

artmagazin

fidelio

©FÖLDGÖMB

BORÁSZPORTÁL.hu

JULY